

TUTIBB, MINT A SULI: HOGYAN TEGYÜNK SZERT FIATAL NÉZŐKRE?

SZERZŐ: Dina Pokrajac, Dokukino KIC menedzsere, Restart, Horvátország

- > Hogyan tegyünk szert fiatal nézőkre?
- > Demokrácia kezdőknek – a nyitott, kritikai gondolkodás ösztönzése
- > Ne légy lekezelő!
- > Filmes ABC – a filmek szeretete már kis korban kialakul
- > Adásban a Dokukino – a részvételiség fontossága
- > A nyolc aranyszabály

„Programunk elsősorban a fiatal közönségre, különösen a diákokra összpontosít. Őket igyekszünk nyitott kritikai gondolkodásra és interaktív vitákban való részvételre ösztönözni; ezzel párhuzamosan célunk, hogy társadalmi kérdésekkel foglalkozó és művészi igényességgel megvalósított dokumentumfilmeket népszerűsítsünk. Hiszünk a mozi jövőjében, és úgy érezzük, semmi sem fogható ahhoz a varázslathoz, amelyet a filmvetítések, a gondosan megválogatott filmes programok, illetve a közösen megnézett filmek és a róluk való gondolkodás jelent.”

Dina

**DOKUKINO KIC, ZÁGRÁB,
HORVÁTORSZÁG**

<https://dokukino.net>

Hogyan tegyünk szert fiatal nézőkre?

Horvátországban a 16 és 29 év közötti korosztály 40%-a nem jár rendszeresen moziba. Az eladott jegyek száma alapján ráadásul a moziba járó fiatalok nagyrészt a hollywoodi franchise-okat és kasszasikereket felvonultató amerikai filmgyártás érdekli. A független európai produkciók iránti érdeklődés ettől jelentősen elmarad (a nézők 82%-a amerikai filmeket néz). Az úgynevezett „digitális bennszülöttek” az internettel együtt nőttek fel, és főként a közösségi hálózatokon és a digitális eszközök segítségével kommunikálnak. A Covid-19-járvány okozta válság csak tovább fokozta a fiatal generációk online tartalmak, illetve a filmnézés különböző képernyőkön keresztül történő, egyre inkább individualizált és elidegenedett módjai iránti étvágját. Ezek az adatok riasztóak, és még inkább kidomborítják a független mozik hosszú távú túlélésének bizonytalanságát.

A horvátországi **DOKUKINÓBAN** számos olyan gyerekeknek, tizenéveseknek és fiatal felnőtteknek szánt programot működtetünk, amelyek a részvételiség ösztönzésével és a filmválasztás, -gyártás és -forgalmazás folyamatának demokratizálásával próbálják ellensúlyozni ezeket a negatív tendenciákat. Nem kell mozitulajdonosnak lenned ahhoz, hogy az alábbi fejezetből ötleteket tudj meríteni a fiatal közönséggel való munkához – hiszen később ennek tagjai közül kerülhetnek ki vetítéseid rendszeres látogatói.

PROGRAM FOR TEENS

Demokrácia kezdőknek – a nyitott, kritikai gondolkodás ösztönzése

Demokracija za početnike (Demokrácia kezdőknek) egy interaktív beszélgetésekkel kiegészített dokumentumfilm-vetítési sorozat, melynek célja, hogy az általános iskolás és a gimnazista korú gyerekek jobban tisztába kerüljenek a modern társadalom problémáival, illetve hogy néhány alapvető fogalmat definiáljon számukra, és elősegítse a nyitott kritikai reflexiót. A program társszervezője a **HORVÁT VITATÁRSASÁG**.

Különleges projektjeinkkel olyan biztonságos vitateret szeretnénk teremteni, amely segít a középiskolás diákoknak abban, hogy komoly és érzékeny témákkal foglalkozhassanak, megtanulhassák, hogyan tudják kifejezni az adott filmmel és annak témájával kapcsolatos attitűdjeiket és véleményüket, illetve hogyan érvelhetnek világosan. A filmeket úgy választjuk ki, hogy érintsék a fiatalok aktuális problémáit, a tágabb értelemben vett társadalmi kérdéseket,

illetve a jog és felelősség, az erkölcsi kapcsolatok, a társas viselkedés, valamint az önmagunk és a tágabb környezetünk iránti felelősségvállalás témáit.

A KineDok katalógusából a közelmúltban több más alkotás mellett vetítettük például a **TOBI SZÍNEI** (2021) című filmet, amely a transznemű identitással és az elfogadásért folytatott küzdelemmel foglalkozik, valamint a **KÖNNYŰ LECKÉK** (2018) című filmet, amely a migránsok tapasztalataiba enged betekintést Kafia történetén keresztül: a lány egy olyan kultúrához igyekszik alkalmazkodni, amelyik teljesen különbözik attól, mint amibe ő született.

Mindkét film a tinédzserek szemszögéből dolgozza fel témáját, ez pedig átélhetőbbé és könnyebben emészthetővé teszi őket. Mi arra bátorítjuk a gyerekeket, hogy adjanak hangot a dilemmáiknak és a nézeteltéréseiknek, tegyenek fel kérdéseket, és fejtsek ki a véleményüket. Bizonyos filmek esetében a téma érzékenysége miatt gondot okozott a szülők és tanárok engedélyének megszerzése (például amikor a transznemű identitásról, a tinédzszerterhességről vagy az alkohol- és kábítószer-fogyasztásról volt szó).

Végül mégis sikerült meggyőznünk őket azzal, hogy hangsúlyoztuk: moderált beszélgetések és szakértők előadásai révén kiegyensúlyozott módon járjuk körül a témát. Az ilyen helyzetekben egy állami szerv (esetünkben a Horvát Audiovizuális Központ vagy a Tudományos és Oktatási Minisztérium) írásbeli ajánlása sokat segíthet annak alátámasztásában, hogy a film alkalmas a kiskorúak számára történő vetítésre (a korhatár-besorolásoknak persze jól látható módon kell szerepelniük).

Az iskolai vetítések megkezdéséhez ki kell építened egy olyan tanárokból, professzorokból és pedagógusokból álló kapcsolati hálót, akikkel baráti viszonyban vagy, és szívesen meghallgatják, ha beszélsz nekik a filmekről. Ők lehetnek akár a régi tanáraid, de akár olyan emberek is, akiket a barátaidon és kollégáidon keresztül ismersz. Ezek a pedagógusok jelentik a fiatalok végső védvonalát, így tehát őket kell először megnyerned, ha a gyerekeket és a tinédzsereket el akarod érni. Ők azok, akik támogatni fognak, amikor aggódó szülővel vagy minden lében egy kanál igazgatókkal kell megküzdened. Horvátországban mindez iskolánként eltérő lehet: néha szükséged van az iskola igazgatójának vagy tanácsadójának az engedélyére is, de a legtöbb esetben a döntés a tanároké. A szülői engedélye általában nem szükséges, de ha a téma erősen megosztó, és a gyerekek úgyis mesélnek róla otthon, akkor jobb, ha előre felkészülünk az általa esetleg kiváltott negatív érzelmekre, és már előre tájékoztatást nyújtunk róla. A tanárok bizalmának elnyerése kulcsfontosságú, és ez csakis a személyes kapcsolat révén történhet. A reputáció és a bizalom kiépítése évekig tartó folyamat, és elég egyetlen nem megfelelő film, hogy az egész tönkremenjen. Éppen ezért a fiatalok közösségnek szánt filmek kiválasztásakor mindenképpen muszáj minden érintett féllel konzultálnod.

A szórakoztató légkör megteremtése érdekében például felállíthatsz egy, a fiatalokból álló tanácsadó testületet, vagy beszélhetsz a tanárokkal, illetve a médiaismerettel foglalkozó szakértőkkel is, hogy segítsenek a fiatal felnőtteknek szóló programok megtervezésében és népszerűsítésében. Szintén erősen javallott, hogy készíts olyan oktatási anyagokat, amelyek segítséget jelenthetnek a tanároknak és más közreműködőknek abban, hogy a beszélgetések során a gyerekeket orientálni tudják. Felkereshetsz szakembereket is, és készíthetsz olyan digitális vagy nyomtatott brosúrákat, amelyek tartalmazzák a filmmel kapcsolatos alapvető információkat, a kulcsfogalmak magyarázatát, a beszélgetéseken feldolgozandó lehetséges kérdéseket, valamint a további tevékenységekre, illetve az ajánlott olvasmányokra és videókra vonatkozó javaslatokat. Felkérheted továbbá magukat a filmkészítőket is, hogy készítsenek egy-egy, a filmek előtt levetíthető rövid bevezető videót, illetve megkérheted a vendégelőadókat is, hogy készítsenek informatív PowerPoint-prezentációkat. Hasznos, ha készítesz egy saját használatra szánt adatbázist a tanárok nevével, elérhetőségével, és az általuk oktatott tárgyak listájával – a miénk például kezdetben csak néhány nevet tartalmazott, mára azonban már elég terjedelmesre nőtt. A listán szereplő tanárokkal rendszeresen kommunikálunk, és minden iskolai félév elején elküldjük nekik a katalógusunkat, hogy időben meg tudják tervezni a diákjaik programjait.

KÉSZÍTS

Ne légy lekezelő!

A fiatal közönségnek szóló program összeállításakor fontos, hogy ne feledkezzünk meg arról: a gyerekeket nem szabad lekezelni. Vannak bizonyos értékek, amelyeket szeretnénk megtanítani, illetve bizonyos filmek, amelyeknek a művészi értékét szeretnénk megmutatni nekik, ám fontos, hogy a döntéshozatalba vonjuk be őket – kérdezzük meg őket arról, hogy mit néznének szívesen, és a jövőben ezeket is építsük be a válogatásunkba. Fontos, hogy megtanítsuk a gyerekeket arra, milyen is a dokumentumfilm műfaja. Sokan csak a televízióban vagy online elérhető bűnügyi, vadon élő állatokról szóló, illetve történelmi dokumentumfilmekkel találkoznak, és a műfajra nem valamiféle művészeti formaként tekintenek. Hívjatok meg filmeseket vagy filmkritikusokat a vetítésekre, akik aztán elemezni tudják egy-egy film felépítését, és részletesen el tudják magyarázni, hogy az hogyan közelít meg egy-egy témát, illetve hogyan ábrázolja a főszereplőit.

A DOKUMENTUMFILM MINT MŰVÉSZET

Ne becsüld le a gyerekeket, és ne próbáld elkerülni a fontos témákat, valamint a fontos filmeket csak azért, mert nem könnyű feldolgozni őket. Az értékes dolgok mind erőfeszítést igényelnek, és ha a gyerekeknek megtanítod, hogy mit kezdjenek az összetett tartalmakkal, akkor segítesz a jövőbeli ízlésüket is formálni. A filmnézést ugyanis ugyanúgy tanulni kell, mint az olvasást. erre a készségre türelemmel, párbeszéddel és a gondolataink megosztása révén tehetünk szert. Egyszer a Dokukinóban középiskolásoknak tartottunk vetítést. A tanáraik azt hitték, hogy unatkozni fognak, mert a **MÉZ-KIRÁLYNŐ** című filmet választottuk – ez egy nagyon lassú tempójú, művészi alkotás –, ám a gyerekek reakciója igencsak pozitív volt. Jó volt látni, hogy felismerték a film művészi finomságát, és hogy azt fejtegették, szerintük ez egy játék-, nem pedig dokumentumfilm. A film ahhoz is hasznosnak bizonyult, hogy újra felpozícióba hozza a dokumentumfilm és a valóság közötti kapcsolatáról, valamint a kamera látszólagos objektivitásáról szóló évszázados vitát. A film témáját azzal is igyekeztünk közelebb hozni a gyerekekhez, hogy meghívtunk egy igazi méhészt, aki mesélt nekik a mézkészítéséről, valamint a méhészkedés művészetéről.

A filmek szeretete már kis korban kialakul

Fontos továbbá, hogy szervezzünk gyakorlati foglalkozásokat is, amelyeken például a filmplakátok, a videójáték vagy a rövidfilmek készítéséről lehet tanulni.

Tanítsuk meg a gyerekeket a videókészítő programok használatára, és bátorítsuk őket arra, hogy a filmes témákat képeken és hangokon keresztül fedezzék fel. A

FILMSKA POČETNICA (FILMES ABC) elnevezésű oktatási programot például azzal a szándékkal indítottunk újtjára, hogy már egészen kicsi kortól innovatív és eredeti megközelítéssel oktassuk a filmes ismereteket. A program révén az óvodás és az általános iskolás gyermekek különböző tematikus modulokon keresztül ismerhetik meg és sajátíthatják el a film- és médiakészítés alapjait, így tanulhatnak például fotózást, vágást, forgatókönyvírást és történetmesélést, filmzenét, hangtechnikát, 3D modellezést, kísérleti filmkészítést, interaktív és stop-motion animációt, cianotípiát és más technikákat is.

FILMES ABC

<https://filmskapocetnica.restartet.hr/abc-of-film-2-2/>

A részvételiség fontossága

2023-ban új, havi filmes-vitázós programot indítottunk, *Dokukino Eter (Adásban a Dokukino)* néven. A projekt részeként segítünk a diákoknak abban, hogy önállóan tudjanak filmeket választani, meghívott vendégekkel folytatott beszélgetéseket moderálni, valamint rendezvényeket tervezni és szervezni. A filmművészekkel szervezett találkozásokon keresztül

egyedülálló betekintést nyújtunk nekik az alkotási folyamatba, ugyanakkor a *Gledaj svijet, mijenjaj svijet (Figyeld meg a világot, és változtass rajta)* elnevezésű műhelyfoglalkozás, illetve digitális kampány keretében a kreatív önkifejezésre is biztatjuk őket: a feladatuk, hogy rövid, tematikus videókat forgassanak okostelefonjaikkal. A Dokukino ezáltal az alkotás és az új tehetségek felfedezésének terepévé is válik. Az ilyen projektekhez fontos, hogy megfelelő partnereket találjunk, akik segítenek elérni a célközönséget.

A projekt együttműködik a
**ZÁGRÁBI EGYETEM POLITIKATUDOMÁNYI KARÁNAK HALLGATÓI
KLUBJÁVAL**

és egy hallgatók által üzemeltetett népszerű helyi rádióállomással, a **RADIO STUDENTTEL**. E kezdeményezés révén a diákok aktív és kreatív szerepet játszhatnak a filmek kiválasztásának folyamatában és az egyszeri események szervezésében; megtanulják, hogyan figyeljenek oda a vetítés minden egyes mozzanatára, a filmek kiválasztásától egészen a promotálásukig.

ADÁSBAN A DOKUKINO

<https://dokukino.net/film/dokukino-eter-govori-da-bih-te-video-uz-razgovor/>

A nyolc aranszabály

1. Építs be vitákat a vetítésekbe: ösztönözd rá a fiatal közönséget, hogy tegyen fel kérdéseket, és fejtse ki a véleményét!
2. Hozz létre egy tanárokból, professzorokból és pedagógusokból álló személyes hálózatot!
3. Hozz létre egy tanácsadó testületet tizenévesek részvételével, hogy a fiataloknak szóló programod ezáltal is jobba tudd tenni, illetve hogy vidám légkört tudj teremteni! A filmválasztással kapcsolatban ehelyett konzultálhatsz a tanárokkal és a médiaműveltséggel foglalkozó szakértőkkel is.
4. Készíts kiegészítő oktatási anyagokat (nyomtatott vagy digitális brosúrákat, prezentációkat, alapismereteket nyújtó videókat)!
5. Ne kerüld ki a fontos témákat és a meghatározó jelentőségű filmeket csak azért, mert nehezen feldolgozhatóak!

6. Hívj meg filmkészítőket, filmkritikusokat vagy más érdekes vendégeket, hogy ezzel is meg tudd könnyíteni a nehéz tartalmakfeldolgozását!
7. Szervezz gyakorlati, például a filmplakátok, a videójátékok vagy a rövid dokumentumfilmek készítésébe bevezetést nyújtó foglalkozásokat!
8. Sarkalatos pont a részvétel: vond be a fiatal közönséged a vetítés minden aspektusába, a filmválasztástól egészen a film népszerűsítéséig!

FOTÓK:

Sanja Bistričić, Zoe Šarlija, Anto Magzan, Samir Cerić Kovačević
Dokukino (archive of the venue)